

УДК 342.533

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2022-44-115>

А. С. Чиркін, кандидат юридичних наук, доцент,
науковий співробітник сектору муніципального
права та місцевого самоврядування НДІ держав-
ного будівництва та місцевого самоврядування
НАПрН України

ORCID ID: 0000-0002-3777-4515

О. О. Суховецький, студент III курсу факультету
прокуратури Національний юридичний універ-
ситет імені Ярослава Мудрого

ORCID ID :0000-0002-7922-9603

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** 24 лютого 2022 року Указ Президента № 64/2022 був вве-
дений воєнний стан на всій території України. З метою забезпечення
ефективного функціонування державних органів, органів місцевого само-
врядування та їх посадових осіб Верховна Рада України активно здійснює
нормотворчу діяльність. В даній роботі проаналізовано зміни до вже іс-
нуючих законодавчих актів, а також прийняття нових нормативно-пра-
вових актів, що стимулюватимуть якісне функціонування держави як під
час воєнного стану, так і після його скасування.*

***Ключові слова:** Верховна Рада України, нормотворча діяльність, во-
єнний стан, місцеве самоврядування, антикорупційна політика.*

Постановка проблеми. Воєнний стан, який був введений на всій території України 24 лютого 2022 року, зумовив нові виклики перед державною владою. Зокрема, була наявна необхідність у внесенні змін до нормативно-правових актів. Відповідно до ст. 85 ч. 3 Конституції України, до компетенції Верховної Ради України належить прийняття законів. Як відомо, внесення змін до нормативно-правових актів здійснюється шляхом прийняття закону України про внесення змін до відповідного закону, а отже повноваження вказане в ст. 85 ч. 3 Основного Закону передбачає можливість парламенту вносити зміни до українського законодавства. В роботі описана та проаналізована нормотворча діяльність Верховної Ради України в умовах воєнного стану.

Метою публікації є аналіз нормотворчої діяльності Верховної Ради України в умовах воєнного стану, а також характеристика відповідних актів, прийнятих Парламентом.

Виклад основного матеріалу. Під час воєнного стану 2022 року Верховна Рада України вносила певні зміни до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (далі — Регламент, Регламент Верховної Ради). Зокрема, були внесені зміни до статті 7 Регламенту, яка присвячена забезпеченню діяльності Верховної Ради. Так у частині першій вказані види забезпечення діяльності Верховної Ради України. Після внесення змін до цієї норми, замість *правового, наукового та експертно-аналітичного* забезпечення діяльності, виділяється *юридично-експертне, науково-експертне та господарсько-правове*. [4] Інші види змін не зазнали. Не дивлячись на відносну формальність зазначених змін, не можна не зазначити, що в новій редакції зазначеної норми підкреслюється експертність, а отже професійність, забезпечення діяльності Верховної Ради України, що впливає на ефективність діяльності законодавчого органу. Експертність та професійність забезпечення діяльності Верховної Ради України в тому числі забезпечується новим органом — Дослідницької служби Верховної Ради України (далі — Дослідницька служба). Відповідно до ст. 7 ч. 6 Регламенту Дослідницька служба займається науково-дослідницьким та інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності Верховної Ради України, її органів, народних депутатів, депутатських фракцій (депутатських груп)

у Верховній Раді, а також професійним навчанням народних депутатів України, працівників Апарату Верховної Ради України та помічників-консультантів народних депутатів України. Цей орган є юридичною особою, Положення, граничну чисельність, структуру та штатний розпис якого затверджується Головою Верховної Ради України. Голова парламенту також призначає і звільняє Керівника Дослідницької служби. [10]

Також, 3 травня 2022 року були внесені зміни до ст. 60–1 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (далі – Регламент Верховної Ради). З причини зупинення діяльності деяких політичних партій, до ст. 60–1 Регламенту були додані четверта та п'ята частини. Відтак у разі заборони судом політичної партії, яка сформувала у Верховній Раді депутатську фракцію, така депутатська фракція після набрання судовим рішенням про заборону політичної партії законної сили оголошується Головою Верховної Ради України розпущеною. Важливим видається те, що ця норма застосовується *тільки* після набуття чинності рішення суду, що підкреслює легітимність і законність даної норми. До того ж «у разі затвердження Президентом України рішення Ради національної безпеки і оборони України про зупинення діяльності політичної партії, яка сформувала у Верховній Раді депутатську фракцію, діяльність такої депутатської фракції зупиняється з моменту оголошення про це Головою Верховної Ради України, а народні депутати, які входять до складу такої депутатської фракції, є позафракційними. Зупинення діяльності депутатської фракції має наслідком зупинення її прав». [10] Не зрозумілим видається теза щодо зупинення прав такого народного депутата. Чи має право він користуватися гарантіями, які йому надані законом та чи зберігає він за собою право увійти до іншої фракції, користуючись правом наданим у ст. 59 ч. 4 Регламенту? Поки офіційна юридична позиція не сформована.

Істотними видаються зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так в статті 36 Закону зазначені делеговані повноваження сільських, селищних та міських рад. Зокрема, в ст. 36 ч. 1 п. 3 замість повноваження організації та участі у здійсненні заходів, пов'язаних з мобілізаційною під-

готовкою та цивільним захистом, на відповідній території, за редакції від 9 липня 2022 року замість тези про цивільний захист, вказано повноваження виконувати завдання територіальної оборони. Крім того, замість повноваження «здійснювати заходи щодо військово-патріотичного виховання населення», була додана норма про «здійснення заходів щодо підготовки населення України до участі в русі національного спротиву» [9] Видається об'єктивним, що в умовах фактичного перебування у стані війни, від органів місцевого самоврядування вимагається саме активна діяльність у сфері захисту територіального суверенітету України, в той час як патріотичне виховання є культурно-просвітницьким заходом. Більше того, у редакції Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 01.01.2022 був доданий пункт 9 статті 36. Від так, до повноважень сільських, селищних та міських рад належить «підготовка і подання відповідним районним/обласним радам пропозицій до цільових місцевих програм підготовки територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та участь в організації їх виконання». Це повноваження є прикладом взаємодії двох рівнів органів місцевого самоврядування в сфері оборони держави.

Важливою новелою в українському законодавстві, пов'язаному з діяльністю місцевого самоврядування видається нова редакція ст. 43 ч. 1 п. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так до питань, які вирішуються виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради до затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно району, області, цільових програм з інших питань, заслуховування звітів про їх виконання додано повноваження щодо підготовки територіальної оборони та населення України до участі в русі національного спротиву.

На даний момент ст. 33 ч. 5 є єдиною нормою Закону України «Про статус народного депутата України», реалізація якої в умовах воєнного стану в Україні 2022 року обмежена. Так норма, в якій зазначено, що за дні, в які народний депутат без поважних причин, визначених частиною третьою статті 26 Регламенту Верховної Ради України, не виконує свої депутатські

повноваження, передбачені законом, за поданням комітету, до компетенції якого входять питання депутатської етики, народним депутатам не провадяться виплати, пов'язані з виконанням депутатських повноважень, з 1 березня 2022 року до завершення місяця в якому воєнний стан буде припинено чи скасовано не застосовується. [11]

10 серпня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом». Таким чином, роботодавці наділені повноваженням укладати трудові договори з нефіксованим робочим часом. [3] До внесення цих змін до Кодексу Законів про Працю (далі – КЗпП) єдиним особливим видом трудових договорів був контракт. Зараз в КЗпП наявних два особливі види трудового договору: контракт та трудові договори з нефіксованим робочим часом. В трудових договорах з нефіксованим робочим часом не встановлено конкретний час виконання роботи, обов'язок працівника виконувати яку виникає виключно у разі надання роботодавцем передбаченої цим трудовим договором роботи без гарантування того, що така робота буде надаватися постійно, але з дотриманням умов оплати праці. [1] Новий вид трудового договору, не дивлячись на те, що він регулює трудові відносини та належить до сфери трудового права, має правову природу відмінну від трудових договорів. Так, по-перше, крім трьох «класичних» обов'язкових умов трудового договору (трудова функція, робоче місце та місце роботи) в трудовому договорі з нефіксованим робочим часом наявні ще три обов'язкових для цього виду умов трудового договору вказані в ст. 21–1 КЗпП, а по – друге, в трудовому договорі з нефіксованим робочим часом можуть міститись додаткові умови для припинення трудових відносин. Цей вид трудового договору дозволяє роботодавцю та працівнику вийти за рамки, встановлені ст. 36 КЗпП та самостійно встановити ті умови, які комфортні саме цим учасникам відносин. Таким чином, саме в умовах воєнного стану Верховна Рада України відійшла від звичного радянського підходу до розуміння трудових відносин і гарантує можливість самотужки встановлювати умови трудового договору суб'єктам трудового права. Ми переконані, що ці зміни були

необхідними в умовах ринкової економіки, а нормотворча діяльність Верховної Ради України в сфері трудового права видається нам стратегічно правильною.

Видається позитивним прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру». Відзначимо, що не дивлячись на те, що цей закон був прийнятий 17 лютого 2022 (тобто в передвоєнний період), набирає чинності акт лише 15 грудня 2023 року. Закон регулює відносини органів виконавчої влади, в тому числі органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації. [2]

Прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру» є довгоочікуваним і необхідним кроком. Закон описує загальні засади та механізм здійснення адміністративних процедур, дає офіційне визначення тим правовим поняттям, визначення яких було відсутнім в українському законодавстві, а також нові офіційні визначення тим поняттям, визначення яких є застарілими і недосконалими. Зокрема, поняття мова йде про поняття «адміністративна справа», «процесуальна дія», «адміністративне провадження». До того ж, в першому розділі Закону надано визначення принципів адміністративної процедури. Як відомо, зазвичай, в нормативних актах, зазначається перелік принципів, що застосовується (як правило, верховенство права, законність, рівність перед законом і т. д.), проте в Законі України «Про адміністративну процедуру» ще й надано їх розширене тлумачення. Для прикладу, в статті 12 вказано такий принцип як відкритість: «Адміністративний орган зобов'язаний у порядку, встановленому законом, забезпечувати реалізацію права особи на доступ до інформації, що пов'язана з прийняттям та виконанням адміністративного акта стосовно неї». Цей Закон описує стадії адміністративного провадження, що значно полегшує процес захисту громадянами своїх прав та законних інтересів, що є безумовно позитивним кроком.

Напередодні повномасштабного вторгнення Російської Федерації, був прийнятий Закон України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт по-

збавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей», який набуде чинності 19 листопада 2022 року. Того ж дня набудуть чинності змін до Закону України «Про Кабінет Міністрів України». Зокрема, до основних повноважень Кабінету Міністрів України додається повноваження забезпечувати соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких згідно із Законом України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України (ст. 20 ч. 1 п. 3 абз. 11). [8]

20 червня 2022 року був затверджений Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки». Цілями державної антикорупційної політики в тому числі є подолання тенденції щодо збільшення рівня недовіри до органів у системі правосуддя. Очікується результат у вигляді встановлення доброчесності як обов'язкової законодавчої вимоги до членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, дисциплінарних органів у системі правосуддя, усунення можливості прийняття членом Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України рішень в умовах конфлікту інтересів. Визначена необхідність створення дієвих механізмів підтримання доброчесності суддівського корпусу та реагування на встановлені факти впливу, тиску на суддів та втручання в їх діяльність, зниження корупційних ризиків, обумовлених прогалинами та недосконалістю законодавства в системі правосуддя, створення ефективної моделі призначення на посади, оплати праці, просування по службі та розгляду дисциплінарних скарг у системі Національної поліції, удосконалення процесу проведення незалежного оцінювання роботи антикорупційних органів та розробки механізмів притягнення до відповідальності, збільшення обсягу публічно доступної інформації про суб'єктів господарювання, в яких держава має частку власності, що істотно знижує прозорість їх діяльності та ускладнює громадський контроль та сприяє корупції і вирішення низки інших

питань, пов'язаних з державними органами, господарською діяльністю та корупцією. [7]

Вважаємо, Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» прогресивним, необхідним та таким, що відповідає викликам сьогодення та обраного проєвропейського шляху України.

Також, були внесені зміни до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації». Так до військово-цивільних адміністрацій було додано обов'язок забезпечення в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану реалізації державних гарантій, визначених законами України. [6] Це повноваження видається необхідним, проте на наш погляд, є нечітко сформульованим. Повноваження, що закріплене в ст. 4 ч. 1 п. 52 Закону може здійснюватися військово-цивільними адміністраціями відповідно до зазначеної норми в умовах воєнного стану, надзвичайного стану або *надзвичайної ситуації*. В українському законодавстві відсутній спеціальний закон про надзвичайні ситуації, наявне лише визначення в Кодексі цивільного захисту України, проте процедура введення та припинення цього правового режиму відсутня. Як видається, правовий режим надзвичайного стану відрізняється від надзвичайної ситуації передусім тим, що в умовах надзвичайного стану, відповідно до статті 64 Конституції України можуть бути обмежені деякі конституційні права і обов'язки на відміну від надзвичайної ситуації. До того ж порядок оголошення надзвичайної ситуації відсутній, що означає, що військово – цивільні адміністрації можуть не виконати покладений на них обов'язок саме через те, що наявність надзвичайної ситуації на території України буде оціночним, суб'єктивним фактом. Вважаємо за потрібне прийняти спеціальний закон, який регулюватиме введення, припинення правового режиму надзвичайної ситуації, а також накладатиме обов'язки як на фізичних та юридичних осіб, так і на державні та муніципальні органи.

Важливими видаються зміни до Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». Так відповідно до ст. 3 ч. 1 абз. 4 Закону «забороняється використання друкованих засобів масової інформації для розпалювання расо-

вої, національної, регіональної, релігійної ворожнечі»; відповідно до ст. 3 ч. 1 абз. 7 Закону «забороняється використання друкованих засобів масової інформації для популяризації або пропаганди держави-терориста (держави-агресора) та її органів, російського нацистського тоталітарного режиму, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну, представників органів влади держави-терориста (держави-агресора) та їхніх дій, що створюють позитивний образ держави-терориста (держави-агресора), виправдовують чи визнають правомірною збройну агресію Російської Федерації як держави-терориста проти України, окупацію території України»; відповідно до ст. 3 ч. 1 абз. 8 «забороняється використання друкованих засобів масової інформації для виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України». [12]

До того ж, були внесені зміни щодо державної реєстрації засобів масової інформації. Так відповідно до ст. 11 ч. 3 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» забороняється державна реєстрація друкованого засобу масової інформації, назва якого містить символіку комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, символіку воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну.

Зазначені зміни можна трактувати як використання доктрини войовничої демократії в Україні не тільки щодо комуністичного та націонал-соціалістичного режимів, а й щодо режиму, щодо склався в Російській Федерації. Заборона висловлення альтернативних позицій щодо російсько-української війни може на перший погляд видатись обмеженням свободи слова та друку, проте в умовах війни такі заходи можна вважати необхідними. Проте, вживання терміну «російський нацистський тоталітарний режим» викликає питання. Обмеження в сфері засобів масової інформації стосуються комуністичного, націонал-со-

ціалістичного та вже зазначеного «російського нацистського тоталітарного режиму». По-перше, усі три режими є тоталітарними, тож необхідно або використовувати також термін «комуністичний тоталітарний та націонал-соціалістичний тоталітарний режими» або прибрати слово «тоталітарний» з огляду на те, що саме тоталітарність цих режимів зумовила їх заборону. По-друге, немає сенсу вказувати саме «російський нацистський режим», адже в нормі вже вказано про заборону націонал-соціалістичного режиму. Як видається, законодавець змінив норми Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» не задля підвищення правової визначеності, а з причин зумовлених війною, щоб підкреслити необхідність боротьби проти пропаганди ворожої держави. Ідея зміни норми є цікавою, проте реалізація має не правовий, а політологічний характер, що є неприпустимим в нормативно-правових актах.

Видається вартим уваги Проект Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо проведення дистанційних засідань Верховної Ради України» (далі – Проект Закону). 8 березня 2022 року Проект Закону був переданий на розгляд до Верховної Ради України й на даний момент не був включений до порядку денного, проте зміст Проекту Закону видається юридично інформативним та практично корисним. Так пропонується внести зміни до Регламенту Верховної Ради й передбачити можливість проводити пленарні засідання Верховної Ради України у дистанційному форматі. Передбачливо ініціативна група пропонує обмежити нормотворчі функції парламенту щодо змін до Конституції України, дострокового припинення повноважень Президента України, питання укладення миру та пов'язаних з цим питань, проекти актів Верховної Ради, необхідність прийняття яких впливає з укладених мирних угод. Передусім ці обмеження покликані вберегти державу від повалення Конституційного ладу в державі, узурпації влади парламентом шляхом припинення повноважень глави держави, а також запобігти укладенню мирових угод, що протерічать інтересам суспільства та держави. [5]

Задля ефективного підрахунку голосів має утворюватись лічильна комісія. Як видається, це рішення є проявом реалізації

принципу прозорості діяльності органів державної влади. Проект Закону пропонує вирішення проблемних питань, що можуть виникнути у разі необхідності проведення пленарних засідань саме в дистанційному форматі, зокрема щодо порядку заслуховувань доповідей та розповсюдження необхідної документації серед народних депутатів України.

Висновки. В умовах воєнного стану в Україні, введеному під час російсько-української війни 2022 року, Верховна Рада України активно виконувала законодавчу функцію, результатом чого стали здебільшого позитивні зміни в українському законодавстві. Так парламент вніс зміни до Кодексу Законів про працю, чим істотно удосконалив національне трудове законодавство; вніс зміни до Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» й тим самим зменшив вплив про-російської пропаганди на українське населення; прийняв Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», що стало серйозним кроком на шляху мінімізації корупції в Україні; прийняв довгоочікуваний Закон України «Про адміністративну процедуру», в якому описані стадії адміністративного провадження, що значно полегшує процес захисту громадянами своїх прав та законних інтересів.

Також, відбулися зміни до спеціальних законів, що регулюють діяльність органів публічної влади та посадових осіб та запропоновано Проект Закону, що може допомогти Верховній Раді України продовжувати свою діяльність за надзвичайних обставин. Проте, зміни до законодавства, що регулюють діяльність засобів масової інформації викликають питання. Сподіваємось, що спірні моменти будуть виправлені в наступних редакціях відповідних нормативних актах.

Важливим кроком до модернізації українського законодавства стало створення Дослідницької служби, яка займається науково-дослідницьким та інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності Верховної Ради України та професійним навчанням народних депутатів України. Очевидно, законодавець створює умови для ефективної діяльності як Верховної Ради України, так і всієї системи органів державної влади, що й є кінцевою метою українського парламенту.

Список використаних джерел :

1. Кодекс Законів про Працю від 10 грудня 1971 року. № 322–08 / Верховна Рада України. Редакція від 10 серпня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322–08>
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року. № 2073-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-IX>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом: Закон України від 18 липня 2022 року. № 2421-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2421-IX>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи в умовах воєнного чи надзвичайного стану та на тимчасово окупованих територіях: Закон України від 01 липня 2022 року. № 2345 – IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2345–20>
5. Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо проведення дистанційних засідань Верховної Ради України: Проект Закону України від 08 березня 2022 року. № 7129 / Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1243885>
6. Про військово – цивільні адміністрації: Закон України від 03 лютого 2015 року. № 141-VIII / Верховна Рада України. Редакція від 20.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
7. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України від 20 червня 2022 року. № 2322-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322–20>
8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 квітня 2014 року. № 794-VII / Верховна Рада України. Редакція від 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794–18>
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року. № 280/97-ВР / Верховна Рада України. Редакція від 03.08.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
10. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року. № 1861-VI / Верховна Рада України. Редакція від 07 серпня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861–17>
11. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року. № 2790-XII / Верховна Рада України. Редакція від 20.05.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>
12. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 року. № 2782-XII / Верховна Рада України. Редакція від 12.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782–12>

REFERENCES :

1. Kodeks Zakoniv pro Pratsiu vid 10.12.1971. № 322–08 / Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322–08>
2. Pro administratyvnu protseduru: Zakon Ukrainy vid 17.02.2022. № 2073-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-IX>
3. Pro vnesenniazmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia trudovykh vidnosyn z nefiksovanym robochym chasom: Zakon Ukrainy vid 18.06. 2022. № 2421-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2421-IX>
4. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvosti provadzhennia u spravakh pro vstanovlennia faktu narodzhennia abo smerti osoby v umovakh voiennoho chy nadzvychainoho stanu ta natym chasovo okupovanykh terytoriiakh: Zakon Ukrainy vid 01.07.2022. № 2345 – IX. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2345–20>
5. Pro vnesennia zmin do Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy shchodo provedennia dystantsiinykh zasidan Verkhovnoi Rady Ukrainy: Proekt Zakonu Ukrainy vid 08.03.2022. № 7129 Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1243885>
6. Pro viiskovo – tsyvilni administratsii: Zakon Ukrainy vid 03.02.2015. № 141-VIII / Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 20.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141–19>
7. Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021–2025 roky: Zakon Ukrainy vid 20.08.2022. № 2322-IX. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322–20>
8. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 27.04.2014. № 794-VII Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794–18>
9. Pro mistseve samovriadiuvannia v Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997. № 280/97-VR. Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 03.08.2022 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr>
10. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.02.2010. № 1861-VI. Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 07.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861–17>
11. Pro status narodnoho deputata Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 17.11.1992. № 2790-KhI. Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 20.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790–12>
12. Pro drukovani zasoby masovoi informatsii (presu) v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16.11.1992. № 2782-XII. Verkhovna Rada Ukrainy. Redaktsiia vid 12.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782–12>

A. S. Chyrkin, O. O. Suhovetsky

Law-making activity of the Verkhovna Rada of Ukraine under martial law

***Annotation.** Martial law caused new challenges for the state authorities. In particular, there was a need to make changes to normative legal acts. According to Art. 85 part 3 of the Constitution of Ukraine, the competence of the Verkhovna Rada of Ukraine includes the adoption of laws. As you know, amendments to normative legal acts are carried out by adopting the law of Ukraine on amendments to the relevant law, and therefore the authority specified in Art. 85 part 3 of the Basic Law provides for the possibility of the parliament to make changes to the Ukrainian legislation.*

In particular, changes were made to Article 7 of the Regulation, which is devoted to ensuring the activities of the Verkhovna Rada. Thus, in the new edition of the specified norm, expertise, and therefore professionalism, is emphasized in ensuring the activities of the Verkhovna Rada of Ukraine, which affects the effectiveness of the legislative body. Also, a new body was created to ensure the expertise and professionalism of the Verkhovna Rada of Ukraine – the Research Service of the Verkhovna Rada of Ukraine.

Amendments were made to the Law of Ukraine «On the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine». Hence, in the event of a court banning a political party that has formed a parliamentary faction in the Verkhovna Rada, such a parliamentary faction shall be declared dissolved by the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine after the court decision banning the political party has entered into force.

The article analyzes the amendments made to the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine». It seems objective that in the conditions of actual state of war, active activity in the sphere of protection of territorial sovereignty of Ukraine is required from local self-government bodies, while patriotic education is a cultural and educational event.

The suspension of one of the norms of the Law of Ukraine «On the Status of the People's Deputy of Ukraine» for the period of martial law, as mentioned in the scientific work, seems interesting. We are talking about Article 26 of the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine, which regulates the issue of payments to people's deputies of Ukraine.

The revolutionary changes to the Code of Labor Laws of Ukraine were analyzed without exaggeration. Thus, Article 21–1 was added to the Code, which

contains information about a new type of employment contract, which actually becomes the second «special type of employment contract» after the contract, in addition, this type of employment contract changes the approach to understanding the mandatory terms of the employment contract.

The adoption of the Law of Ukraine «On Administrative Procedure», which regulates the relations of executive authorities, including the authorities of the Autonomous Republic of Crimea, local self-government bodies, their officials, and other subjects who are authorized by law to perform the functions of public administration, appears to be positive.

The expediency of the adopted Law of Ukraine «On Social and Legal Protection of Persons Deprived of Personal Freedom as a Result of Armed Aggression Against Ukraine and Their Family Members» was noted.

The purpose and content of the norms of the Law of Ukraine «On the principles of state anti-corruption policy for 2021–2025», which appears to be progressive, necessary and corresponding to the challenges of today and the chosen pro-European path of Ukraine, have been studied.

Changes to the legislation regulating the activities of military-civilian state administrations were analyzed, as well as changes to the Law of Ukraine «On Printed Media (Press) in Ukraine», which, although there are controversial concepts, changes seem necessary in modern conditions.

Key words: *Verkhovna Rada of Ukraine, law-making activity, martial law, local self-government, anti-corruption policy.*